

Energisystem
Matz Tapper, 08-677 27 26
matz.tapper@energiforetagen.se

Energimarknadsinspektionen
Box 155
631 03 Eskilstuna

E-post: registrator@ei.se

Remissvar gällande Energimarknadsinspektionens förslag till föreskrifter och allmänna råd om skyldighet att rapportera uppgifter om utvecklingen av smarta elnät

Energiföretagen Sverige samlar och ger röst åt omkring 400 företag som producerar, distribuerar, säljer och lagrar energi. Vårt mål är att utifrån kunskap, en helhetssyn på energisystemet och i samverkan med vår omgivning, utveckla energibranschen – till nytta för alla.

Sammanfattning

Energiföretagen Sverige tackar för möjligheten att komma med synpunkter på förslaget till föreskrifter och allmänna råd om skyldighet att rapportera uppgifter om utvecklingen av smarta elnät. Vi stödjer förslagets bakomliggande syften med energiomställning och effektivt utnyttjande av elnätet men vill samtidigt passa på att lyfta frågan om den ökade administrativa bördan som läggs på elnätsföretagen ger ett mervärde som är värt detta. Vi tänker här särskilt på de över 100 företagen med mindre än 15 000 kunder.

Generella synpunkter

Smarta elnät utgör ett verktyg för att skapa nytta för kunderna och för samhället i stort. Smarta elnät kan även bidra till integrationen av förnyelsebar energi, ökad energieffektivitet samt ett mer motståndskraftigt och tillförlitligt elnät.

Vi anser dock att det är en stor mängd information som ska rapporteras och att det är viktigt att beakta om den administration som detta kommer att innebära för samtliga aktörer, är samhällsekonomiskt motiverad. Enligt förslaget (Konsekvensanalysen) så är det som mest kostsamt och tidskrävande det första året, vilket är sannolikt. Men nyttan bör vägas mot kostnaderna och hur dessa kan ersättas, i praktiken, genom intäktsramen.

Det är av intresse att indikatorerna ger en nulägesbild över elnätens användande av några av de smarta lösningar som finns tillgängliga. Över tid blir det intressant att följa hur utvecklingen framskrider och den rapport Energimarknadsinspektionen (Ei) ska sammanställa kan säkerligen fungera som en bra inspirationskälla elnätsföretagen emellan. Samtidigt måste ett antal punkter tas hänsyn till när utfallet av indikatorerna utvärderas och nuvarande indikatorer kan med fördel bli tydligare genom utökade definitionsbeskrivningar. Vidare finns

indikatorer som inte ingår i nuvarande föreskrift, men som skulle kunna vara intressanta att inkludera i framtiden.

Det är viktigt att vi visar att vi tar dessa viktiga frågor på allvar för att motverka hårdare krav från EU framgent. Vi önskar framhålla vikten av att Ei och elnätsbranschen äger frågan för att få fortsatt förtroende.

Indikatorerna, enligt förslaget, har inte ett syfte att bedöma och följa upp kostnadseffektivitet utan ska endast se till utvecklingen av smarta elnät. Vi anser att det finns en risk för ineffektivitet om indikatorerna fastställs innan incitamenten i intäktsregleringen avseende till exempel flexibilitetstjänsternas värdering är på plats.

Vi önskar framhålla att ur vårt perspektiv som nätägare är det mycket viktigt att indikatorerna verkligen mäter vad de ska mäta och vi saknar direkt syfte och behov av insamlade nämnda indikatorer, såsom behov av flexibilitetstjänster, dynamisk spänningsreglering etc. Om vissa funktioner inte behövs är det tveksamt om elnätsföretaget verkligen ska satsa på dem. Vi efterlyser och skulle gärna se en sådan analys.

Avslutningsvis önskar vi framhålla vikten av Ei successivt inför rapportering för att bedöma graden av penetration av olika lösningar i takt med att vi ser vad branschen står inför. Det är viktigt att lämna utrymme för att testa ny teknik och att det kommer att finnas olika tekniklösningar att välja mellan samt att frågan om hantering av utrullning vid nybyggnation hanteras. Dock behöver målet inte alltid vara 100 procent smarta elnät utan det kan vara tillräckligt med lägre nivåer, speciellt på landsbygden. På landsbygden är bedömningen att på lokalnät nivå motsvarar denna andel i storleksordningen 30–40 procent med ökande grad beroende på kablifiering och kundtäthet medan den på regionnät nivå är i det närmaste hundraprocentig idag. Värt att framhålla är också att allt inte byggs nytt utan ny smart utrustning tillförs även i gamla stationer, särskilt i mellanspänningsnätet, vilket indikatorerna behöver ta hänsyn till. Detta är en avvägning mellan investeringens storlek och kund- och samhällsnyttan och i det sammanhanget tillämpas Ei:s avbrottsvärdering.

Synpunkter på förslagen föreskriftstext

Övergripande synpunkter

Utfallet för flera av indikatorerna beror på elnätsföretagens förutsättningar där de bedriver sin verksamhet. Det kan bero på allt från kundstrukturen, typ av nät (landsbygd/tätort/city), till vilka aktörer som finns tillgängliga på marknaden. Följaktligen är det viktigt att indikatorerna ses i en helhet när utvecklingen av smarta elnät följs upp. Det är viktigt att förstå att ett högre värde för en indikator inte nödvändigtvis påvisar ett smartare elnät. Indikatorerna bör därför rimligen hållas utanför incitamenten i intäktsramen.

Genom det arbete Ei och referensgruppen har genomfört anser vi att ett flertal relevanta indikatorer har kunnat växa fram. Vi anser att det finns några intressanta områden som skulle kunna adderas. Ett exempel handlar om resiliens.

Det kan handla om elnätsföretagens möjlighet att återhämta sig från händelser, nätens robusthet, IT-säkerhet och ett flertal andra närbesläktade områden.

Vidare skulle det vara intressant om en uppföljning gjordes av reglerarens arbete att skapa förutsättningar för smarta elnät.

I en framtida utveckling av indikatorerna är det viktigt att indikatorn ger ett mervärde, är mätbar och möjlig för elnätsbolagen att plocka fram värden för.

För att det ska vara tydligt för elnätsbolagen vad som ska rapporteras önskar vi en tydlig definitionslista och begreppsförklaring per mätetal i föreskriften. En nätstation, exempelvis, kan ha flera fack, varför det måste framgå om en indikator anses uppfyllt om ett fack uppfyller kraven eller om samtliga fack måste göra det. En möjlighet skulle kunna vara att Ei tar fram en detaljerad instruktion för hur beräkningen av respektive indikator ska gå till.

2 kap. Definitioner

Definitionen av *energilagring* bör vara samma i föreskriften som i ellagen med de förslag som kommer i samband med införandet av Ren energi i Sverige.

Föreskriften berör enbart *tidsdifferentierade nättariffer*. Tariffer med olika effektkomponenter kan också vara "smarta" på olika sätt och bör beröras

3 kap. Rapportering av uppgifter

En praktisk och administrativ synpunkt rör inrapporteringstidpunkten – 31 mars. Det börjar vara många rapporteringar som ska in den sista mars. I vissa företag kan det vara samma personer som drabbas av väl mycket rapporteringsuppgifter på en gång.

4 kap. Uppgifter som nätföretag ska redovisa för områdeskoncession

Indikator spänningskvalitet

1 § Uppgifter om nätstyrka

Det framgår inte i förslagen föreskrift att förimpedans bara är relevant för säkringskunder i lågspänningsnät. Det är till exempel helt irrelevant i ett impedansjordat mellanspänningsnät. Om förimpedans används är det endast relevant tillsammans med säkringsstorlek. Förimpedansen 1 ohm kan innebära god kvalitet för en 16 A kund, men vara helt odugligt för en 63 A kund. Att följa andelen som är under 1 ohm kan säga något om förbättring över tid, men det kan också helt drunkna i strukturella förändringar och ändå inte säga något om kvaliteten. Att följa 0,5 ohm säger ingenting om inte storleken på kund och kundkollektivet i anslutningspunkten är angivet.

Slutsatsen är att förimpedans inte är någon bra spänningskvalitetsindikator. De flesta andra tänkbara spänningskvalitetsindikatorer är för komplexa för att vara användbara så spänningskvalitet är därför inte någon lämplig indikator för smarta elnät.

Indikator automationsgrad av elnätets stationer

2 - 6§§

I dagsläget är traditionella investeringar i högre grad ekonomiskt försvarbara jämfört med att investera i t.ex automatiska lindningskopplare. Ett exempel är att byta till en större transformator vilket förbättrar indikatorn spänningskvalitet men bidrar inte till ökad automationsgrad av elnätets stationer.

Det är redan idag möjligt att rapportera på samtliga föreslagna uppgifter. Vi utgår ifrån att det kommer att framgå tydligt i rapporteringsunderlaget vilka typer av stationer som avses och att det följer EBR:s beteckningar.

Indikator användning av flexibilitetstjänster

7 – 8 §§

Idag finns det ingen definition på de flexibilitetstjänster som elnätsföretagen ska räkna med. Det innebär att de föreslagna föreskrifterna förekommer den kommande lagstiftningen avseende flexibilitetstjänster och hur dessa kommer att beaktas i intäktsregleringen. Vi anser därför att det vore lämpligt att avvakta den kommande lagstiftningen (Prop. 2021/22:153) och att dessa föreskrifter tas fram tillsammans med föreskrifterna avseende flexibilitetstjänster i intäktsregleringen och harmoniseras med dessa.

Det finns en fara i att det är enheter för storlek och antal för flexibilitet som ska rapporteras. Faran blir just om man kopplar samman mycket flexibilitet med ett smart elnät. I propositionen framgår det att flexibilitet ska vara effektivt: "När intäktsramen bestäms för en nätverksamhet ska hänsyn tas till i vilken utsträckning flexibilitetstjänster används och förbättrar effektiviteten i verksamheten. Bedömningen ska få medföra en ökning eller minskning av intäktsramen". Flexibilitetstjänster ska inte användas om det inte är samhällsekonomiskt motiverat varför det blir märkligt att mäta antal avrop/storlek på avropen. Ett mått som mäter effektiv användning av flexibilitetstjänster borde ligga mer i linje med ett smart elnät.

En definition av begreppet marknad skulle vara till hjälp. Det bör tydliggöras vilka av de tjänster som köps/avropas som ingår. Vad gäller exempelvis för tillfälliga abonnemang? Därutöver finns ett behov att tydliggöra vissa delar ytterligare. Vad innebär exempelvis "värdet på den lägsta/högsta avropade/avtalade effekten"? En ytterligare beskrivning som underlättar framtagandet av data för elnätsföretagen hade varit fördelaktig. Vidare kan det övervägas om MWh kan vara värdefullt att komplettera till MW i vissa fall.

Det kan vara värt att notera att i vissa delar av landet kommer flexmarknader aldrig bli aktuellt. Flera elnätsföretag ser i dagsläget inget framtida behov av flexmarknader. Detta pga. bristande resurser på efterfråge-/utbudssidan.

Indikator total kapacitet av anslutna energilager

9 §

Elnätsföretagen har inte fullständig kännedom om kunders energilager varför de inrapporterade resultaten kommer bli ofullständiga.

I 9 § punkt 1 ska uppgifter om total kapacitet av anslutet energilager inom redovisningsenheten [kW] som ägs av nätföretagen redovisas. Huvudregeln att nätägare inte få äga, utveckla, förvalta eller driva en energilagringsanläggning träder enligt riksdagens proposition i kraft 1 juli i år och därefter gäller övergångsregler för befintliga anläggningar. Detta är ett exempel på indikator som elnätsägarens varken kan eller får påverka utgången av. Omformuleringen av §9 punkt 1 bör övervägas eftersom huvudförbudet inom kort träder i kraft och kanske tom före EI får föreskriftsrätt på rapportering av indikatorer för smarta elnät. Definitionen av energilagringsanläggning bör också överensstämma med riksdagens förslag på definition enligt nedan:

energilagringsanläggning: en sådan anläggning i elsystemet som används för att i systemet skjuta upp den slutliga användningen av el till en senare tidpunkt än produktionstillfället eller för omvandling av elenergi till en form av energi som kan lagras, lagringen av den energin och den följande återomvandlingen av energin till el eller någon annan energibärare.

Indikator nättariffer

10 - 12 §§

Det blir smalt att endast rapportera tidsdifferentierade tariffer som smarta. Det bör finnas andra komponentutformningar som också bidrar till ett smart nät (Se även tidigare kommentar till 2 kap.).

Andelen av den totala elkostnaden som elnätsföretagen idag kan påverka är begränsad. För att kunna påverka kunderna att bli mer flexibla skulle andra större kostnadsposter t.ex skatter och avgifter behöva bli mer styrande.

Vi anser även att denna indikator bör överensstämma med den nya föreskriften EIFS 2022:1, "Energimarknadsinspektionens föreskrifter och allmänna råd för utformning av nättariffer för ett effektivt utnyttjande av elnätet".

5 Kap. Uppgifter som nätföretag med regionledning och systemansvarig för överföringssystem ska redovisa

"Systemansvarig för överföringssystem" ska bytas till "transmissionsnätsföretag". Det behöver förtydligas vilka elnätsföretag det är som omfattas av detta kapitel.

1 – 5 §§

Det förekommer "stationer" och "transformatorstationer" i beskrivningen vilket inte överensstämmer med det allmänna rådet. Detta behöver förtydligas för att undvika missförstånd.

5 § Uppgifter om automatisk omsektionering

Stationer hör antingen till regionnät eller transmissionsnätsföretag och dessa nät

har byggts med N-1 kriteriet. Det innebär att om det blir fel på en ledning så påverkar inte det leveransen till kunderna. Det finns alltså redan en inbyggd redundans i kraftsystemet. Därmed är indikatorn automatisk omsektionering inte relevant för regionnätet.

Allmänt råd

Nätstationer kan strykas eftersom de inte finns i dessa nät.

8 § Total kapacitet av anslutet energilager

Elnätsföretagen har inte fullständig kännedom om kunders energilager varför de inrapporterade resultaten kommer bli ofullständiga.

9 - 10 §§ Användningen av dynamisk belastningsbarhet

Det måste vara tydligt vad som avses med "automatiserad" dynamisk belastningsbarhet. Innefattar begreppet automatiserad att beräkningar och väderstationsdata tas fram per automatik men att en operatör i slutändan ändå tar beslut om vad som ska göras? Det finns fördelar med mänskliga beslut när det gäller väldigt komplexa beslut, exempelvis i maskade system där det kan finnas många olika vindkraftparker som bidrar till att reducera överlasten. Här efterfrågar vi en tydlig definition av vad som ska mätas.

10 - 12 §§ Indikator nättariffer

Precis som för lokalnätet blir det lite smalt att endast rapportera tidsdifferentierade tariffer som smarta. Det bör finnas andra komponentutformningar som också bidrar till ett smart nät.

6 kap. Särskilda uppgifter som systemansvarig för överföringssystem ska redovisa

Byt även här till "transmissionsnätsföretag" för att förtydliga.

Kommentarer till konsekvensutredningen

När arbetsinsatsen för att ta fram resultat för respektive indikator uttrycks med Kr/kWh blir det ottydligt hur mycket arbete som krävs. Vissa indikatorer kommer kräva en del systemutveckling att ta fram och olika nätbolag har olika förutsättningar att ta fram all data.

Inte nödvändigtvis ett "lika med tecken" när en indikator ökar/minskar och att elnätet blir smartare. Hänsyn måste tas till respektive elnäts förutsättningar vad gäller exempelvis kundstruktur. I konsekvensutredningen är det lätt att missförstå att en utveckling i en viss riktning (högre eller lägre beroende på indikator) per automatik ger ett smartare elnät.

Det som blir tydligt är att den administrativa bördan blir större och större för elnätsföretag. I de konsekvensanalyser som görs landar det alltid på att det inte kostar så mycket, "0,00001 öre/kWh" står det på något ställe. Men i praktiken blir det ju något annat, med personal som lägger ner mycket tid på rapportering och mindre på att faktiskt lösa de frågor som vi ska rapportera om.

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Åsa Pettersson', with a long horizontal flourish extending to the right.

Åsa Pettersson
VD Energiföretagen Sverige